

Μνημειώδης έκδοση Απάντων Βασιλείου Νικολαΐδη

/ [Πεμπτουσία](#)

Χάριτι Θεού και σεπτή ευλογία της Αυτού Θειοτάτης Παναγιότητος, του Οικουμενικού Πατριάρχου, κ.κ. Βαρθολομαίου, το Διοικητικόν Συμβούλιον της τριετίας 2015-2017 του εν Αθήναις Συλλόγου Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως ητύχησε μετά από κοπιώδη προσπάθειαν επτά και πλέον ετών, να προβή εις την έκδοσιν ενός έργου, των Απάντων του αιμνήστου Άρχοντος Πρωτοψάλτου της Αγίας του Χριστού Μεγάλης Εκκλησίας Βασιλείου Νικολαΐδου.

Ο Βασίλειος Νικολαΐδης υπήρξεν ο διδάσκαλος ημών, ως και δεκάδων Κωνσταντινουπολιτών ιεροψαλτών που διηκόνησαν τα ιερά αναλόγια του Πανσέπτου Πατριαρχικού Ναού, της Ιεράς Μονής της Αγίας Τριάδος της εν νήσω Χάλκη περιπτύστου Θεολογικής Σχολής, ως και των Ενοριακών Ναών της Βασιλίδος των πόλεων· πολλοί εκ των οποίων συνεχίζουν μέχρι σήμερον αδοντες και ψάλλοντες τον εν Τριάδι Θεόν και εκτός Κωνσταντινουπόλεως, εις Αθήνας και εις ετέρας πόλεις της Ελλάδος, αλλά και εις όλα τα μήκη και πλάτη της γης. Τινές δε εκ των μαθητών του, των αποφοίτων της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης, τυγχάνουν τανύν Αρχιερείς του Οικουμενικού Θρόνου και κληρικοί όλων των βαθμίδων.

Σεμνός, ευγενής, ευπρόσιτος και γενναιόδωρος, άνθρωπος με σπάνιον ήθος και πνευματικόν κάλλος, πράος και μειλίχιος, αλλά και πολύ μεταδοτικός ως διδάσκαλος, ήτο αυτός που μας ενέπνευσε την αγάπην προς την μουσικήν τέχνην, ιδιαιτέρως δε την Βυζαντινήν Εκκλησιαστικήν Μουσικήν, την λατρευτικήν μουσικήν της Ορθοδόξου υμνολογίας. Ήτο αυτός που πρώτος μας εμπήρυσεν εις τον θαυμαστόν κόσμον της ιεροψαλτικής τέχνης και υπήρξεν ο κύριος υπαίτιος που πολλοί εξ ημών ανδρωθήκαμε εντός των κόλπων της Εκκλησίας, ξεκινώντας ως μικροί κανονάρχαι τα πρώτα ψαλτικά βήματα εις τα αναλόγια της Πόλεως.

Από της πρώτης επαφής μαζί του, οπότε και τον εγνωρίζαμεν ως καθηγητήν της μουσικής εις τα Ελληνικά Γυμνάσια-Λύκεια της Πόλεως, εκατόρθωνε να κερδίζη περίοπτον θέσιν εις τας καρδίας μας και να αναδεικνύεται ως ο ηγαπημένος διδάσκαλος όλων. Εδίδασκε με πολλήν αγάπην, ιδιαίτερον ζήλον και αυταπάρνησιν, ακόμη και κατά την διάρκειαν των διαλειμμάτων, εις όσους εκ των μαθητών του εδείκνυον ιδιαίτερον ενδιαφέρον προς το μάθημά του. Ιδιαιτέρως ησχολείτο με μαθητάς του, εκκολαπτομένους νέους ψάλτας, τους οποίους δεν έπαυε να διδάσκη ακόμη και εξωσχολικώς, κατά την περίοδον των θερινών διακοπών, εφ' όσον επεδείκνυον τον ζήλον ώστε να τον επισκέπτονται εις την εξοχικήν του κατοικίαν, για να αποκομίσουν τας πολυτίμους γνώσεις, που αγογγύστως και με ιδιαιτέραν χαράν και ευχαρίστησιν τους προσέφερεν. Αναντιλέκτως, ο αγαπητός προς όλους διδάσκαλος υπήρξεν ο μόνος μεταξύ όλων των Αρχόντων Πρωτοψαλτών της Μητρός Εκκλησίας των τελευταίων δύο αιώνων, ο οποίος —εξ όσων δυνάμεθα να γνωρίζωμεν εξ ιστορικών στοιχείων— κατέλιπε τόσον μέγαν αριθμόν μαθητών. Πλήρη έχων δε την επίγνωσιν της σημαντικής αποστολής και ιστορικής ευθύνης του, προσεπάθει να μεταλαμπαδεύση την πολύτιμον μουσικήν και ιεροψαλτικήν κληρονομίαν, που είχε παραλάβει από των διδασκάλων του, προς την νέαν γενεάν των πολυαρίθμων μαθητών του, ως ύψιστον καθήκον και παρακαταθήκην ιεράν.

Ο αείμνηστος Άρχων διεκρίνετο πάντοτε διά την αυστηράν προσήλωσιν εις την ψαλτικήν παράδοσιν της Μητρός Εκκλησίας. Ως άριστος γνώστης της καθ' ημάς Βυζαντινής Εκκλησιαστικής Μουσικής, ως και των ψαλλομένων εις τον Πάνσεπτον Πατριαρχικόν Ναόν υπό των προκατόχων του, Αρχόντων Πρωτοψαλτών και Λαμπαδαρίων, και ως ο πολυγραφότερος όλων, υπήρξεν κύριος καταγραφεύς της Πατριαρχικής Ιεροψαλτικής Παραδόσεως.

Επιπλέον, με την ιδιότητά του ως καθηγητού μουσικής, ιδιαιτέρως δε με την εμπειρίαν του ως μουσικοδιδασκάλου της εν Χάλκη Ιεράς Θεολογικής Σχολής, εμερίμνησεν ώστε κατά την καταγραφήν των πλείστων όσων μαθημάτων της συγκεκριμένης παραδόσεως να παραθέση μεταξύ άλλων και πολλά μαθήματα προσιτά προς τους αρχαίους σπουδαστάς της Βυζαντινής Μουσικής.

Ομοίως εμερίμνησεν ώστε να καταγράψη και να παραθέση μαθήματα σύντομα, αργοσύντομα και αργά, διά τας διαφόρους απαιτήσεις εκάστης ακολουθίας, αλλά και τας ιδιαιτέρας ανάγκας των συναδέλφων του ιεροψαλτών που διηκόνουν εις διαφορετικούς ναούς της Κωνσταντινουπόλεως.

Αι ιδιαιτερότητες αυτάί είναι που καθιστούν το όλον έργον του πολύτιμον εργαλείον προς πάντα συνάδελφον ιεροψάλτην, ιδιαιτέρως σήμερον που η ψαλτική τείνει να αλλοιωθή από διαφόρους οθνείας προσμίξεις και επιρροάς.

Την παράδοσιν αυτήν ηθέλησε να κάμη γνωστήν και να μεταλαμπαδεύση κυρίως εις νεωτέρας γενεάς ιεροψαλτών, και πέραν της Βασιλίδος των Πόλεων, ο εν Αθήναις Σύλλογος Μουσικοφίλων Κωνσταντινουπόλεως με την ανά χείρας έκδοσιν υπό τον τίτλον Άπαντα Βασιλείου Κ. Νικολαΐδου, μετά από κοπιώδη πολυετή και δαπανηράν εργασίαν, διά την οποίαν εμόχθησεν εν επιτελείον ανθρώπων, υπό την επίβλεψιν και διαρκή εποπτείαν του Διοικητικού Συμβουλίου αυτού.

Πρέπει να επισημανθή ότι το όλον εγχείρημα επαρουσίαζεν εξ αρχής, αλλά και μέχρι του τελικού σταδίου της εκδόσεως, πολλαπλάς ιδιαιτερότητας και μη προβλεψίμους δυσκολίας εν σχέσει προς οιανδήποτε άλλην έκδοσιν μουσικού τινος βιβλίου, ως προς την τελικήν μορφήν του έργου.

Κύριος προβληματισμός των εκδοτών υπήρξε το δίλημμα εάν θα ήτο πρακτικώτερον να προβώμεν εις την έκδοσιν τμηματικώς και μεμονωμένως ενός εκάστου τόμου η να εκδώσωμεν ταυτοχρόνως και συνολικώς όλην την σειράν. Εν τέλει —και εφ' όσον επρόκειτο κατ' ουσίαν δι' έκδοσιν, προϋπαρχόντων τόμων εκ πολυγραφημένων χειρογράφων και όχι εκδιδομένων διά πρώτην φοράν μουσικών βιβλίων— εθεωρήσαμεν ορθόν, με γνώμονα την ανάδειξιν του συνόλου του έργου του Άρχοντος, να εκδοθούν όλοι οι τόμοι της σειράς ταυτοχρόνως.

Ως Διοικητικόν Συμβούλιον και ως επιτελείον προετοιμασίας της ανά χείρας εκδόσεως των Απάντων κατεβάλαμε πάσαν δυνατήν προσπάθειαν, μη φειδόμενοι κόπου, χρόνου και κόστους, με σκοπόν την κατά το δυνατόν αρτιοτέραν εμφάνισιν της σειράς. Βασική αρχή και κύριον μέλημά μας ήτο να παραμείνωμεν πιστοί εις τα πρωτότυπα χειρόγραφα του Βασιλείου Νικολαΐδου, πράγμα το οποίον και ετηρήσαμεν ευλαβικώς εις μέγιστον βαθμόν.

Ωστόσο, λόγοι πρακτικοί όσον και ουσίας, κατέστησαν αναγκαίας τινάς επί τα

βελτίω παρεμβάσεις· μικράς και ελαχίστους επί του συνόλου του έργου, αλλά κατά την κρίσιν μας σημαντικές, που διατηρούν βεβαίως σύνολον το πνεύμα και την προσήλωσιν εις την παράδοσιν του αειμνήστου Άρχοντος. Πιστεύομεν ότι θα επεκρότει και θα ενσωμάτωνε τας αυτάς και ο ίδιος εις μίαν τυπογραφικήν έκδοσιν των Απάντων του σήμερον.

Πρέπει να τονίσωμεν ότι εις την ανά χείρας έκδοσιν πρωτίστως διετηρήθη μετ' απολύτου σεβασμού αναλλοίωτος η μουσική ορθογραφία που εχρησιμοποίησε ο μακαριστός Άρχων εις όλα τα κείμενά του. Πέραν της αναγκαίας διορθώσεως των παροραμάτων που είχαν παρεισφρήσει εις τα πρωτότυπα πολυγραφημένα χειρόγραφα βιβλία του, εκρίθησαν απαραίτητοι και ωρισμένοι παρεμβάσεις ήσσονος σημασίας, που όμως ουδόλως επηρεάζουν το μουσικόν κείμενον. Αυταί υπάρχουν διά δύο λόγους: είτε εξ αδυναμίας της στοιχειοθεσίας, είτε προς αποφυγήν «συγχύσεως» εις την ηλεκτρονικήν καταγραφήν των κειμένων, που θα καθιστούσε το κείμενον δυσλειτουργικόν.